

Derleyen
DENİZCAN KUTLU
Sosyal Yardım Alanlar

İletişim Yayınları 2583 • Araştırma-İnceleme Dizisi 425

ISBN-13: 978-975-05-2342-7

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2018, İstanbul

EDITÖR Tanıl Bora

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Denizcan Kutlu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

DİZİN Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak, No: 6/3

Bağcılar, İstanbul Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

Derleyen
DENİZCAN KUTLU

Sosyal Yardım Alanlar

Emek, Geçim, Siyaset ve
Toplumsal Cinsiyet

SERDAL BAHÇE · UTKU BALABAN
ÖZGE SANEM ÖZATEŞ GELMEZ
ELİF HACISALİHOĞLU · RECEP KAPAR
EMİRALİ KARADOĞAN · AHMET HAŞİM KÖSE
DENİZCAN KUTLU · GÜLCAN URHAN

Ankara'ya...

Altındağ'a...

Mamak'a...

ve

Siyasal'a...

Cebeci'ye...

Kar Aydınlığında Altındağ

*Kar yağıyor akşamın sisli yüzüne
Altındağ'da gecikmiş bir aydınlık
Dumansız her bacada bir acı
Her kırık çatıda bir karanlık
İşte sokaklardayım
Bir yanım umut sofrası
Bir yanım açlık
İşte Altındağ
Sanki yere düşmüş bir gökyüzü
Başım bulutlardan yüce
Saçlarımda sis ve duman*

– ADNAN YÜCEL, *Soframda Kaval Sesi*, 1982

Bir Şehrin Hikayesi

*Şimdi Altındağ'da akşam olmaktadır
Koyu gölgeler düşmüş sokaklardan.
İşçiler, odacılar ellerinde ekmeğe soğan
Gecekondularına yollanmaktadır.*

*İnsanları karanlık, insanları perişan
Gecelerine çil çil yıldızlar yağın
Asude mütevekkil Yenidoğan,
Yoksul şafaklara uyanmaktadır.*

– İLHAN GEÇER

Mahalledeki Akşamlar İçin

*Kımıldanır mahallemin daralan ruhu
Basma perdelerimde gün batarken.
Atıp saatler süren uykusunu
Odama uzanır akasyam pencereden.*

*Kırmızı uzak damlarda bir serinleme
Uyanır gündüz uykusundan evler,
Kapılarda işleri ellerinde
Kadınlar giyinip kocalarını bekler.*

*İyi insanların ruhudur yakınlığı,
Takunya sesleri gelir evlerden,
Yalnız bu dem rahat bir dünya taşır,
Bin mihnet dolu kafasında yorgun beden.*

– ORHAN VELİ KANIK, 1937

İÇİNDEKİLER

ÖN NOT: PAYLAŞIM VE ÖZÜR	13
--------------------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

Sosyal Yardım Alanlar Üzerine Nitel ve Nicel Gözlemler

GİRİŞ: TÜRKİYE'DE YOKSULLARIN SOSYAL YARDIM DENEYİMİ ÜZERİNE GÖZLEMLER	
DENİZCAN KUTLU	21
KAPİTALİZMİN YOKSULLUĞU: VATANDAŞ YA DA TOPLUMSAL SINIF OLARAK YOKSULLAR?	
SERDAL BAHÇE - AHMET HAŞİM KÖSE	41
TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIM SİSTEMİNDE ÇALIŞMA YOKLAMASI	
RECEP KAPAR	59
GÜVENCESİZLİK DÖNGÜSÜNDE VAZGEÇİL(E)MEYEN GÜVENCE ARAYIŞI: ÇALIŞMA, GEÇİM VE SOSYAL YARDIM BAĞI	
ELİF HACISALİHOĞLU	77
TÜRKİYE'DE SOSYAL YARDIMLARIN HAK(SIZLIK) NİTELİĞİNİN YASAL VE TOPLUMSAL TEMELLERİ: DÜZENLEME, UYGULAMA, DENEYİM	
DENİZCAN KUTLU	103

İSLÂMCI REFAH REJİMİ VE SİYASET: YENİ KORPORATİZMİN BÖLGESEL OY DAĞILIMINA ETKİLERİ

UTKU BALABAN 127

YEREL REFAH SİSTEMİNİN OLUŞUMUNDA BELEDİYE YARDIMLARI VE YARDIM ALMA DENEYİMİ: İŞLEV VE SONUÇLARI AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

GÜLCAN URHAN 171

SOSYAL YARDIMLARIN TOPLUMSAL CİNSİYETLİ DOĞASI: CİNSİYETÇİ İŞBÖLÜMÜNÜN YENİDEN ÜRETİMİ

ÖZGE SANEM ÖZATEŞ GELMEZ 193

SOSYAL YARDIMLAR ZARARLI (MI?): “BİR PAKET MAKARNA”NIN ÖZ SAYGI DÜZEYİNE ETKİSİ VE KLİENTALİZM SORGULAMASI

EMİRALİ KARADOĞAN 207

İKİNCİ BÖLÜM

Sosyal Yardım Alanlar

Konuşuyor

Görüşmeler:

DENİZCAN KUTLU

GÖRÜŞMELERLE İLGİLİ AÇIKLAYICI NOT 227

**1 KENDİ HESABINA ÇALIŞAN YOKSULLAR: NAKİT AÇIĞINI
KAPATAN BİR GELİR TÜRÜ VE GEÇİM ARACI OLARAK
SOSYAL YARDIM** 229

ORHAN, GÜLSEREN, ÖMER VE SEMİH: “Yemek şart değil, paketi almak zevk.
(...) O beş taneyi yükleyip evine getirmek... Ye yeme.” 229

GÜLTEN, HÜLYA, DENİZ VE GÜLCAN: “Yardım veriyor, kıyılatmıyor
seni bir yere, orada dur diyor, benim hakkımda iyi düşün diyor.
(...) Yani bir yere hoplama, bir şeylere kendini bir şeyler arayış içinde olma diyor.” 246

HÜSEYİN VE FATMA: “Öldürmüyor da, ondurmuyor da...” 261

HURİYE: “İnsanlara bunları göndererek, bunları vererek, onların yerlerinde
yatmalarına, bu yoksulluğa mahkûm olmalarına sebep oluyorlar.” 273

**2 ÜCRETLİ ÇALIŞAN YOKSULLAR: ÜCRET DIŞI BİR GELİR TÜRÜ
VE GEÇİM ARACI OLARAK SOSYAL YARDIM** 289

ÖZLEM VE MEHMET: “Çözülmez, makarnayla mı çözülür?” 289

ÖZDEMİR: “Benim güzel işim olsun, Allah'ıma kitabıma ben alman.” 298

BURHAN, NURGÜL VE KIZLARI: “Alsan bir türlü almayınca gene perişan oluyorsun, alsan çöpe gidiyor.” / “Mesela yağ bitmiş, üç gün sonra diyorlar ki yardım gelecek. İyi la diyoruz, yardım geliyor.”.....	305
BİRSEN VE GÜLCAN: “Asgari ücret alıyor, yarı yarıya iyi oluyor.”.....	318
AHU: “Çocuklarım da benim gibi yardım alacaklar. Çocuğum şu an benden utanıyor biliyor musunuz?”.....	327
SEMA: “Tühlemekten başka, tüh olmasaydı, kapatmasaydı, keşke kesilmeseydi demekten başka elimden bir şey gelmez. Gidip insanların gırtlığını sıkıp, yardımımı geri ver diyemem.”.....	339
ZEHRA VE GONCAGÜL: “Yardım almaktan gerçekten nefret ediyorum.”.....	347
3 İŞSİZ VE YARI-İŞSİZ YOKSULLAR: SOSYAL YARDIMLA GEÇİNMEK	363
HANDE: “Çok darda kalmadığı müddetçe almasın. Bak üç çocuğum var, Allah hiçbir zaman, devletin kapısına düşürmesin, yok kömürmüş, yok... Kendilerini kavuracak devlet işi nasip etsin! O para zaten bunlara bey gibi yeter. İstemem ya, gerçekten istemem.”.....	363
EMEL: “Veriyor; ama rezil ediyor.”.....	374
VELİT: “Gözüm yardım istemiyorum, bana iş versin. Benim güvencemi versin, onun yardımını istemiyorum, ben kendi bileğimle, kendi emeğimle çoluk çocuğumu geçindireyim ki, çoluk çocuğuma karşı kafam eğilmesin.”.....	381
MUHSİN: “Benim doğal hakkımdır, ihtiyacım var benim.”.....	389
SOSYAL YARDIM ALANLAR	398
YAZARLAR	401
DİZİN	404

ÖN NOT: PAYLAŞIM VE ÖZÜR

Elinizdeki kitap, Türkiye’de sosyal yardımlara ve sosyal yardım alanlara odaklanıyor. Sosyal yardımlar, Türkiye’de toplumsal gerçekliğe ait ilişki, oluşum ve pratikler alanı ile birlikte, son derece geniş bir olgular kümesini barındırmaktadır. Alanyazın, çoğunlukla kurumsal yapıya odaklanırken, sosyal yardım alanların bilimsel araştırma gündemine girebildiği örnekler ise pek azdır. Elinizdeki kitap, bu az sayıdaki çalışma içerisinde, sözü, akademik metinlerin ardından doğrudan sosyal yardım alanlara bırakarak farklı bir yere oturma iddiasını taşıyor. Bu haliyle kitap, sosyal yardım alanlardan gecikmiş bir özür olarak da kabul edilebilir. Kitapta, sosyal yardımları ve sosyal yardım alanları –nitel ve nicel açıdan– inceleyen makaleleri¹ izleyecek şekilde, Ankara’nın farklı mahallelerinde, sosyal yardım alanlarla yapılmış derinlemesine görüşmeler² arasından seçilenlerin kısaltılarak düzenlenmiş halleri paylaşılıyor.

Hazırlıkları 2 yıldan uzun süren bu çalışma, ağırlıklı olarak gecekondulu mahallerinde yapılmış yoksulluk ya da yoksulları merkezine alan çeşitli alan araştırmalarına katılım şeklinde bir arka plana da sahip. Tarafımca yapılan bu araştırmaların ilki, 2008 yılında Ankara’da Dikmen Vadisi’ndeydi ve gecekondulu yıkımlarının vadi halkı üzerindeki ruhsal etkilerini konu ediniyordu. İkincisi, 2009 yılında Sosyal Dışlanma adlı doktora dersi kapsamında Ankara’nın farklı gecekondulu semtlerinde yürüttüğümüz “Kentlilik Algı-

- 1 Bu metinlerin oluşum sürecinde yazarlar ile kitapta paylaşılan görüşmelerden konularıyla ilgili kısımların paylaşıldığı ve makalelerin çoğunda bu görüşmelerden yararlandığı belirtilmelidir.
- 2 Görüşmeler, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü’nde 2014 yılında tarafımızca tamamlanmış olan “Türkiye’de Sosyal Yardım Rejiminin Oluşumu” başlıklı doktora tezinin hazırlıkları sırasında yapılmıştır.

sı Araştırması”ydı. Bu araştırmayı yapmamızı isteyen rahmetli hocamız Prof. Dr. Gürhan Fişek idi. Kendisine ne kadar teşekkür etsek azdır. Hocamızı saygıyla anıyorum. Ardından elinizde tuttuğunuz çalışmada yer verilen görüşmelere kaynaklık eden ve 2013-2014 yıllarında doktora tezimin yazımı sırasında, Ankara’da doğrudan sosyal yardım alanlara odaklanan alan araştırması geldi. Bu araştırma, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, il ve ilçe belediyeleri, özel sosyal yardım kuruluşlarının temsilcileri ve muhtarlar ile yapılan görüşmeleri; Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile birlikte, ihtiyaç tespiti süreçleri kapsamında yapılan hane ziyaretlerini ve yardım dağıtımlarını izlemeyi de içermiştir. Ayrıca, 2013-2016 yılları arasında Prof. Dr. Seyhan Erdoğan ile birlikte hazırladığımız çalışan yoksulluğu konulu, 1 sunuş ve 2 makaleden oluşan çalışmaların hazırlık süreçlerini de anmak isterim. Sonuncusu ise, 2016-2017 yıllarında Ankara dışında kimi illeri de içeren ve yine sosyal yardım konulu alan araştırması idi. Son iki araştırma temelinde, toplamda 450 ila 550 kişilik bir hanehalkı büyüklüğünü mahalle ve hane ortamında gözlemediğimi söyleyebilirim. 10 yıla yayılan bu araştırmalardaki sistematik gözlemin yanında, doğal gözlem yapmayı da sürdürdüm. Tüm bu araştırmaların ardından, doğrudan sosyal yardıma ve sosyal yardım alanlara odaklanan ayrı bir çalışmaya olan gereksinimin açığa çıktığını söyleyebilirim.

Kimi görüşmelerde yardım alanlar, anlattıklarını kime dinletebiliyorsan dinlet, diyorlardı. Bunu kamuya ve topluma dönük bir tür seslenme isteği olarak yorumladım. Bu istek, yeri geldiğinde yoksulluğun, geçim sorunlarının ve sosyal yardım ihtiyacının ispatına, yeri geldiğinde ise sosyal yurttaş olarak tanınma isyanına dönüşüyordu. Bu seslenme isteğinin, sosyal politika disiplininin bir öğrencisi olarak tarafıma bir sorumluluk yüklediğini düşündüm. Bu kaygı, sosyal politika uygulamaları içerisinde, kamuyla kolektif temsiliyet olanağına sahip olmayan yardım alanların durum ve istemlerinin ortaya konulmasına dönük bir gereklilik düşüncesi ile birleşti. Sonuç, elinizde tuttuğunuz çalışma; bu kaygı ve sorumluluğun yerine getirilmesinin niteliğine ilişkin karar ise okuyucunun ve bilimindir.

Görüşmeler okunduğunda, sosyal bilimlerin kimi zaman dolambaçlı ifadelerle anlatma gayretinde olduğu ilişkileri, yardım alanların olanca sadeliği ve bilgeliği ile özetleyiverdiği görülecektir. Mehmet’in içine çekildiği çalışma, işsizlik, düşük ücret ve borçlanmaya dayalı geçim cenderesini, “Hiçbir sosyal hayatımdan güvenlik alamıyorum,” diyerek sadeleştirilmesi bunun bir örneğidir. Nâzım’ın köylüler için yazdığı “Topraktan öğrenip kitapsız bilendir” dizesini, kent yoksulları için, “hayattan öğrenip kitapsız bilendir” olarak yeniden düşünmekte bir sakınca olmasa gerek...

Görüşmelerde kentsel alanda yoksulluk ve yer yer sefalet manzaraları ile

karşılaşacaksınız. Kimi yardım alanlar açısından sefalet, çalışma koşullarının da sefaleti üzerine kuruludur. Bu nedenle, 20-25 yıllık çalışma geçmişini 1 yıllık sigortalılık süresi ile geçiren Özdemir, ortalama bir gününün nasıl geçtiğini sorduğumda, “Güzelim şimdi bizim ilk önce sıkıntımız iş konusu, sigorta konusu,” deyivermiştir. Son devrelerini yaşadığını söyleyip, “Bu devletten ne zevk alacağım ben?” diye soran; hiçbir zaman “sevimli bir günü”nün geçmediğini dile getiren Hüseyin, “Döndürüyoruz, bazı kırık çıkık işler oluyor,” demekle yetinmiştir.

Çalışma yaşamı ve yoksulluk, görüşmelerin akışının ana yatağıdır. Gülten’in, “Refah bir günümüz geçmiyor,” cümlesi, gündelik yaşam ve sosyal politika deneyimi ile refah arasındaki ilişki örüntüsünü betimlerken, Mehmet’in, “Yapıyorlar abi. Yoksul diye bir şey yoktur, yoksul yapıyorlar. İş vermiyor, para yok, ne yapacak adam?” çıkışı, ister istemez Cem Karaca’nın efsanevi “Yoksulluk Kader Olamaz” parçasını anımsatmaktadır. Cem Karaca, bir devlet memurunun geçim cenderesini anlattığı bu parçasında, memurun ağzından “Ay sonuna yetmiyor evdeki kömür,” der. Şimdi ise ya kömür almaya gücü yetmeyen yoksullar vardır ya da kömür yardımı olsa da ay sonuna yetiremeyenler: “500-600 lira bir tonu ve bir ton da yetmiyor. Sabah akşam yakıyorsun ve burası çok soğuk.” (Huriye); “Bir ayda en az 10 torbası gitti. 40 torba, kaldı 30 torba, daha kış başlamadı, yetmiyor yani. Ev büyük, kömür de tez yanıyor geçiyor. Yani dermanı yok.” (Burhan)

Görüşmelerin çoğu kadınlarla yapılmıştır. Kadınların içerisine sürüklediği ve sosyal yardımlarla da pekişen hane ve mahalle temelli yaşam tarzının yanı sıra toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün etkilerini de kendi çaplarında ve ellerinden geldiğince kırmaya çalıştıkları da gözlemlenebilir. Erkeğe tepki ve öfke büyük; kadının görelî yoksulluğu ise apaçıktır.

Yardım alanların pek çok metafora başvurduğu da görülmüştür. Muhsin’in kendisini ve kendisi gibi olanları sokak hayvanları ile karşılaştırması ve Gülten’in yardımları önlerine atılan bir kemiğe, yardımlardan yararlanmayı da kemik kemirmeye benzetmesi bunun en dramatik yönlerini oluşturmaktadır. Gülten’in benzetmesi ile, 1846 yılında İngiltere’de Andovar Çalışma Evi’nde barınan düşkünlerin avludaki at kemiklerinden ilik emdikleri ve kırkırdak kemirdiklerinin ortaya çıkmasıyla tarihe skandal şeklinde kazınan olayla analogi yapılabilmektedir.

Yardımların devamlılığına ilişkin bir belirsizlik ve hatta korku yaygındır. Hande, “Bir bakarsın verirler, bir bakarsın keserler,” demektedir. Yine de sosyal yurttaşlığın zihinlerden tümüyle silindiği düşünülmesin; pratiğin gerçekliği ile sınırlı bir sosyal hak bilinci varlığını korumaktadır: “Yasaya, anayasanın kuruluşuna, Avrupa insan hakları defterine göre kesilmemesi gerekir. Ama o da gelenin insafına kalmış.” (Velit)

Haklara erişimin de kimi sınırları vardır. Yardım alanlar, Aşık Mahzuni'nin, "Ankara'da dayan yoktur, Mamudo kurban niye doğdun?" sözlerini anımsatacak şekilde, bir yerlerde dayıları olmadığı için serzeniştedir. Yaşam deneyimi bakımından ise, Mamudo kurban kadar, "kader yolunda yorgun"durlar. Yine de olan biten her şeyi kadere bağladıkları sanılmasın! Velit'in, "Kaderle ilgisi yok. Hayır, bu zulümdür," cümlesi, bu itiraz ve kabullenmeyişi anlatmaktadır.

Allah'ın bildikleri/bilecekleri ile kendi gördükleri ve deneyimleri arasında bir bilinç biçimi hemen tüm görüşmelere eşlik etmiştir. Okunurken hissedileceği üzere, yardım alanlar geçim sorunlarını, yardım alma mecburiyetlerini ve ihtiyaç duymadıkları anda yardım almayacaklarını sürekli ispatlama gayretindedir. Yoksulluğun ispatına dayalı sosyal yardım sürecinin de izlerini taşıyan bu söylemler, aynı zamanda sosyal yurttaşlık statüsünden dışlanmanın da bir tür öyküsü gibidir.

Yine de yardım alanların devletle kurulan ilişki bakımından kimi zaman tam anlamıyla tarif ederek kimi zamansa yakınsayarak açık bir sosyal yurttaşlık çağrısı içerisinde olduklarının altını çizmek gerekir. Bu çağrı, eksiklik ve zayıf hak yaratıcılığın aşılması, yardımların hak statüsünde genelleşmesine dönük kamudan bir istem (talep) olarak da yorumlanabilir. Muhsin gibi, "Benim doğal hakkımdır, ihtiyacım var," diyerek, sosyal hakkın ihtiyaç temelinde örgütlenmesi gerektiğini düşünen ve bunu bir tür doğal hak statüsüne taşıyan fikirler yaygınlaşmaktadır.

Görüşmelerde yardım alanların hayallerini, umut ve gelecekte beklediklerini de okuyabilirsiniz. Geçim kalıpları ile uyumlu; bana babamın, rahmetli dedemin bir acı sözünü temel alarak söylediği, "Garibanın hayali de gariban olur," cümlesini anımsatan gariban hayallerdir bunlar; çoğu çocukları ve evleri ile sınırlı.

Özellikle son dönemde üniversitelerde yaşanan gelişmelerin, bu kitabın ve yazarlarının da bir parçasını oluşturduğu eleştirel sosyal bilim yaklaşımı ve geleneğinin sürekliliği üzerinde tahrip edici etkilerinin olduğunun altını çizmek gerekir. Bu çalışma, katkı yapan yazarları ile birlikte anılan yaklaşım ve geleneğin, "üniversite içinde ve dışında" sürdürülmesine dönük nazikane bir katkıdır.

Çalışmanın hazırlanma ve ortaya çıkış sürecinde öncelikle, makaleleri ile bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan tüm yazarlara, yol arkadaşlıkları için teşekkürü bir borç bilirim. Tez danışmanım Gamze Yücesan-Özdemir ve Metin Özügürlü hocalarıma gerek sosyal yardımları çalışmam konusunda gerekse alan araştırmasında kullandığım soru formunun oluşturulmasında sundukları katkılar için teşekkür ederim. Görüşmelerin basıma hazır hale getirilmesi sürecinde Sidar Çınar'ın büyük katkısı ve emeği oldu. Polat Alp-

man'ın da bu süreçteki katkılarını ve yüreklendirici cümlelerini unutamam. Yine Gamze Hoca ve meslektaşlarım Emek Yıldırım ve Çağrı Kaderoğlu Bulut çalışmanın akıbetini sürekli sorarak yanımda oldular. Elif Hacısalihoglu, sadece yazmadı; soru formlarının hazırlanmasından, kitap fikrinin ortaya çıkmasına ve çalışmanın tüm hazırlık aşamalarına hep destek oldu ve tanıklık etti. Hocama ve arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim. Bölüm Başkanım Alpay Hekimler, akademik üretimi devamlı olarak teşvik eden yaklaşımı ve cümleleri ile destek oldu. Sağ olun hocam. Bige Gürses, çalışmanın hazırlık ve sonlanması aşamalarında hep yanımda oldu, hazırlık sürecinin zahmetine şahit oldu. Serkan Çelik, varlığıyla her zaman iyi geldi. Tüm bu katkıları untabilmem mümkün değil; sağ olun. Tanıl Bora'nın heyecanlı ve sabırlı bekleyişi ve tabii yol gösterici desteği için de kendisine teşekkür etmek isterim. Yardım alanlarla buluşmamı sağlayan, Mustafa Yanıklar, Nevin Yılmaz, Selma Sunguroğlu, Tarık Çalışkan ve Demir; bu çalışmanın oluşumundaki katkımız tahminlerinizden daha öte boyutlardadır. Çok teşekkür ediyorum. Son teşekkür ise yardım alıcı/alan kimlikleri ile araştırma sürecine dahil edilenlere gelmeli. Sadece kapılarınızı açıp evlerinize ve soframıza buyur etmediniz, geçim ve yaşam deneyiminizi de paylaştınız. Benim naçizane yapmak istediğim, bu paylaşımı çoğaltmaya çalışmaktan ibarettir... Varlığımız ve sözünüz; toplumun, kamunun, politikanın ve bilimin gündemine bir nebze olsun girebilirse, Orhan Veli'nin sözcükleriyle, "iyi insanların ruhunu yakınlaştıran" bu çalışma amacına ulaşmış olacaktır.

*Ağustos-Kasım 2017
Cebeci, Ankara
Gramofon, Foça
Hürriyet, Tekirdağ*

BİRİNCİ BÖLÜM

***Sosyal Yardım Alanlar Üzerine
Nitel ve Nicel Gözlemler***

GİRİŞ: TÜRKİYE'DE YOKSULLARIN SOSYAL YARDIM DENEYİMİ ÜZERİNE GÖZLEMLER

DENİZCAN KUTLU

2000'li yıllar Türkiye'sinde ekonomi, siyaset, sosyal politika ve işgücü piyasası yeniden biçimlenirken, bu alanların kesişim kümesinde belki de en çok yer kaplayan uygulamalardan biri sosyal yardımlar olmuştur. Hangi sosyal politika aracı,

- bir taraftan değişen sermaye birikim süreçlerinin yarattığı güvencesiz ve düşük ücretli çalışma ortamı içerisinde oluşan işsiz ve çalışan yoksulların bir geçim örüntüsü halini alırken diğer taraftan bir üretim ve dolaşım metası olarak sermaye birikiminin siyasal karakterini oluşturacak şekilde bir birikim alanına dönüşen;
- siyasal iktidarın yeniden üretiminin toplumsal temellerine yerleşirken aynı anda toplumdaki çeşitli –siyasal, mezhepsel, etnik– ayrışma ve kutuplaşmaları tetikleyen;
- sosyal politikada dönüşüm sürecinin bir parçası olarak öne çıkarken temel bir sosyal güvenlik tekniği halini alan;
- toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün taşıyıcı unsurlarından biri olurken, aile yapıları, ikamet etme biçimleri, geçim ve tutunma stratejileri ve göç gibi alanlara özgün dinamikler katan;
- tüm bunlar olurken, sadece kendisi temelinde özgün ilişki biçimleri, davranış örüntüleri ve düşünme tarzlarının oluşumuna zemin sunan bir karaktere sahip?
- Hangi sosyal politika aracı, sosyal yardımların siyasallaşma düzeyine erişmiş durumda?